

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА

(повна назва вищого навчального закладу)

Факультет/інститут факультет психології та соціальної роботи

Кафедра диференціальної і спеціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(П.І.Б.) Г.І.Б.

20__ р.

НАЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Класифікація та характеристика сучасних методів психологічних

наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

Спеціальність 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

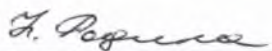
(код і назва спеціальності (тей))

Розробник: Кононенко О.І., доктор психологічних наук, професор
(вказати прізвища, наукові ступені, вчені звання та посади розробників)

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри диференціальної і спеціальної психології

Протокол № 6 від "27" березня 2018 р.

Завідувач кафедри

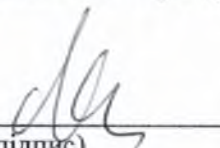

(підпис)

(Родіна Н.В.)
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від "2" квітня 2018 року

Голова НМК

(підпис)

Кременчуцька М.К.
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “ Класифікація та характеристика сучасних методів психологічних наукових досліджень ” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки третій(доктор філософії) спеціальності 053 «ПСИХОЛОГІЯ».

(назва рівня вищої освіти)

(код і назва спеціальності)

Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Дана навчальна дисципліна є основою для підготовки докторів філософії задля формування науково-обґрунтованих знань про основні психологічні феномени, умови та механізми процесу розвитку особистості та психологічні закономірності формування спільнот і соціально- психологічні механізми регуляції їх життєдіяльності. Входить в обсяг вибіркових дисциплін.

Здобуття аспірантами освітньо-наукового рівня «доктор філософії» за спеціальністю 053 Психологія передбачає наявність у них знань і сформованість умінь методологічно обґрунтовано організовувати, проводити та впроваджувати результати власних науково-пошукових досліджень що, у свою чергу, і зумовлює необхідність опанування навчальної дисципліни «Класифікація та характеристика сучасних методів психологічних наукових досліджень».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – підготувати аспірантів до епістемологічного дискурсу, який відповідає принципам застосування системного підходу у моделюванні психологічних феноменів.

Завдання навчальної дисципліни:

- сприяння формуванню компетенцій створювати системні моделі психологічних феноменів відповідної наукової сфери діяльності.
- здатність розробляти системний підхід до наукового психологічного дослідження.
- усвідомлення закономірностей наукової та практичної діяльності у професійному становленні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

КЗН. 03 - базові знання основ методології науки, закономірностей її розвитку, розуміння науки як системи знань, діяльності та соціального інституту, класифікації методів наукового знання;

КЗН. 04 - спроможність виконання наукових досліджень з застосуванням сучасних методологічних основ реалізації експерименту;

КЗН.06- базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; уміння використовувати програмні засоби і інтернет-ресурси з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу;

КЗН. 07 - готовність до пошуку обробці, аналізу та систематизації науково-технічної інформації з теми дослідження, вибору методик і засобів вирішення задачі;

КСП. 04 - базові уявлення про психодіагностичні та тренінгові методи і технології, що застосовуються у роботі з різними верствами населення.

Очікувані програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- вміти при плануванні, виконанні та обробці результатів науково-дослідних робіт, докторської дисертації виділяти та аналізувати елементи логічної структури власної наукової діяльності (об'єкт, предмет, форми, засоби, методи, результат);
- вміти моделювати основні процеси майбутнього дослідження з метою вибору методів дослідження, наявного апаратного забезпечення або створення нових методик, користуватися нормативно-правовими актами та нормативно-технічною документацією
- уміння створювати авторські та користуватися стандартними банками комп'ютерних програм і банками даних;
- вміти користуватись редакторами ISISDraw і ChemScetch для створення графічних презентацій результатів;
- вести пошук джерел літератури за залученням сучасних інформаційних технологій;
- формулювати і вирішувати завдання, що виникають в ході науково-дослідної діяльності і потребують поглиблених професійних знань;
- вміти вибрати необхідні методи дослідження, модифікувати існуючі та розробляти нові методи виходячи із завдань конкретного дослідження;
- вміти розробляти найбільш ефективні психодіагностичні методи, адаптуючи їх до психодіагностичних цілей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Класифікація методів психологічних наукових досліджень»

Тема 1. Наука як система знань і сфера людської діяльності. Поняття про науку. Описова, прогностична, проектно-конструкторська, технологічна та інші функції науки. Наука як соціальний інститут. Історичні передумови виникнення науки. Етапи розвитку науки. Наукові революції. Класифікація наук. Організація наукової діяльності в Україні. Загальне уявлення про методологію науки.

Наукове дослідження. Види досліджень. Етапи наукового дослідження. Форми теоретичного знання: закони, класифікації і типології, моделі, схеми, гіпотези

Тема 2. Методологічні основи наукових досліджень. Поняття методу. Парадигми науки. Структура теорії. Поняття наукової проблеми. Рівні експериментальних гіпотез. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Загальнонаукові принципи: єдності теорії і практики, детермінізму, доповнювальності, самоорганізації,

системності, інваріантності. Вимоги до методів наукових досліджень. Класифікація методів. Проблема понятійно-категоріального апарату наукових досліджень.

Змістовий модуль 2 «Характеристика сучасних методів психологічних наукових досліджень»

Тема 3. Класифікації методів досліджень. Основні загальнонаукові дослідницькі методи. Методи психології. Типологія методів. Методика. Теоретичне дослідження в психології. Теоретичні методи дослідження в психології, зокрема аналіз, реконструкція, моделювання, прогнозування. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Теоретичне значення дослідження. Оформлення теоретичної частини роботи. Порядок опрацювання літературних джерел досліджень. Класифікація методів психологічного дослідження.

Тема 4. Характеристика сучасних методів дослідження. Теоретичні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження в психології, зокрема аналіз, реконструкція, моделювання, прогнозування. Операціоналізація понять у теоретичних дослідженнях. Теоретичне значення дослідження. Оформлення теоретичної частини роботи. Порядок опрацювання літературних джерел. Емпіричні методи дослідження. Емпірична частина дослідження. Види експерименту. Методи здобуття емпіричного матеріалу. Визначення змінних. Поняття про вибірку досліджуваних. Вимоги до вибірки. Пілотажне дослідження. Інструктування. Процедура експерименту. Обробка емпіричних даних. Обробка та аналіз даних дослідження

3.Рекомендована література

Основна

1. Клименко М.О. Методологія та організація наукових досліджень (в екології): підручник / М.О. Клименко [та ін.]. – Херсон: ПП «Олді-плюс», 2012. – 474 с.
2. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 208 с.
3. Колесников О.В. Основи наукових досліджень / О.В. Колесников – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
4. Колотило А.М., Чуб І.М. Основи наукових досліджень Конспект лекцій. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 82 с.
5. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / укладач Е.В. Колісніченко. – Суми: Сумський державний університет, 2012. – 83 с.
6. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. – К.: Вид-во «Центр учбової літератури», 2007. – 254 с.
7. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2007. – 317 с.

Додаткова

1. Лисогоров К.С. Інформаційні системи в агрономії: курс лекцій / К.С. Лисогоров, Н.М. Шапоринська. – Херсон: «Колос», 2007. – 116 с.

2. Марцин В.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. – Львів: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.
3. Основи наукових досліджень в агрономії: підручник / [за ред. В.О. Єщенка]. – К.: Дія, 2005. – 288 с.
4. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: навч. посіб. / І.С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
5. Ревко-Линардато П.С. Методы научных исследований: Учебное пособие. – Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2012. – 55 с.
6. Ушкаренко В.А. Дисперсионный анализ данных пятифакторного полевого опыта: учеб. пособ. / В.А. Ушкаренко, С.Я. Плоткин, Н. И.Поляков [и др.]. – Херсон, 1998. – 76 с.
7. Ушкаренко В.А. Планирование эксперимента и дисперсионный анализ данных полевого опыта / В.А. Ушкаренко, А.Я. Скрипников. – К.; Одесса: Вища шк., 1988. – 120 с.
8. Ушкаренко В.О. Дисперсійний і кореляційний аналіз у землеробстві та рослинництві: навч. посіб./ В.О. Ушкаренко та ін. – Херсон: Айлант, 2008. – 372 с.
9. Ушкаренко В.О. Практикум для виконання практичних занять з дисципліни «Основи наукових досліджень»: метод. реком. / В.О. Ушкаренко, А.В. Шепель. – Херсон: Айлант, 2001. – 112 с.
10. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / А.С. Філіпченко. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
11. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.

4.Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://e-heritage.ru/unicollections/list.html?id=42033753&noroot> – електронна бібліотека
3. <http://zakon.rada.gov.ua/> – Законодавство України
4. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
5. <http://www.gumer.info/> – Библиотека – Гумер
6. <http://idschool225.narod.ru/metod.htm> – Научные методы исследования.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

залік

6. Методи діагностики успішності навчання

Творча робоча 15

Реферат за обраною темою 15

Аналіз монографій 15

Словник по темам дисципліни 15

Завершальний модульний контроль 40

Диференційовані оцінки:

Оцінка "відмінно" / **A** — виставляється, якщо здобувач третього рівня вищої освіти має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній області; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо.

Оцінка "добре" **B, C** — виставляється, якщо здобувач третього рівня вищої освіти виявив достатньо повні знання курсу; дає правильні, хоча і не завжди повні визначення явищ дійсності; оволодів навичками співвідносити теоретичні знання з конкретними ситуаціями; висловлює своє ставлення до варіантних теорій щодо сутності явищ; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка "задовільно" **D, E** — здобувач третього рівня вищої освіти взагалі засвоїв програмний матеріал курсу в передбаченому обсязі з деякими неточностями у визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не завжди адекватно; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; виклад матеріалу непослідовний, неточний, з наявними помилками.

Оцінка "незадовільно" **FX, F** — здобувач третього рівня вищої освіти виявив слабкі (відсутність) знання теоретичного програмного матеріалу; не зміг дати визначення основних провідних категорій та явищ; відсутні навички адекватної оцінки норм і теорій; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, з грубими помилками.